

Nik Honinckx – Beeldenstorm / Vlaggen & Wimpels

Beeldenstorm is

Een overvloed, een storm aan beelden. In dit overaanbod, in deze zee van prikkels en zintuigelijke sensaties kiezen we koers naar een verdraagzaam en multicultureel eiland. Beeldenstorm is een vereniging die danst op een slappe koord. Onze vereniging is multidisciplinair en wil zich niet vastpinnen op één kunstvorm of een beperkt aantal kunstvormen. Beeldenstorm tracht juist kruisbestuivingen tussen verschillende kunstvormen te provoceren. Beeldenstorm danst tussen het kunsteducatieve en het sociaal-artistieke, maar door de aparte methode en door onze bewuste keuze voor bijzondere doelgroepen, waaronder leerlingen uit het beroeps- en technisch-secundair en scholen uit kansarme buurten, spelen we een rol binnen het sociaal-artistieke netwerk.

De *conditio sine qua non* die we aan de belangstellende scholen, verenigingen en de individuele deelnemer stellen, is actief deel te nemen aan de buurtontplooiing. Dit wil zeggen dat alle projecten die binnen onze verschillende ateliers worden ontwikkeld éénzelfde einddoel hebben, namelijk:

- de inpassing en de beleving van een artistiek proces en/of product bij de buurtbewoners,
- een onmiskenbare bijdrage zijn aan de imagoverbetering van de buurt,
- de buurt bewust maken van de heilzame, haast therapeutische waarden van creativiteit,
- het samenbrengen van een multiculturele gemeenschap,
- het bespreekbaar maken van culturele taboes, het aanvaarden van 'anders zijn' en zich door dit gegeven laten inspireren, het vinden van gepaste mengvormen,
- de (begeleidend) kunstenaar ervaren als een gelijke, een bondgenoot met magische eigenschappen die inspeelt op wat leeft in een buurt,
- het wegwerken van stigma's zoals kansarmoede en onveilig door onze creaties aan een ruim publiek te tonen,
- bruggen bouwen met lotgenoten, niet om zich te wentelen in zelfbeklag, maar om op een creatieve, intelligente manier aan overtuiging en aan slagkracht te winnen,
- kaderpersoneel van verenigingen en scholen vertrouwd maken met creatieve processen zodat ze op een boeiende manier leren omgaan met muzische middelen,
- de plaatselijke pedagogische instellingen en hun personeel leren denken en handelen binnen het sociaal-artistieke kader.

Introductiefunctie:

Bij wijze van introductie worden er ook eigen producties uitgebouwd. Die worden dan aan de buurt getoond, met de bedoeling de buurt warm te maken voor een nieuw medium. Er dient te worden opgemerkt dat de bezetting van dergelijke producties wordt samengesteld uit jonge, vaak kansarme kunstenaars. Via het aanbieden van *masterclasses* willen we hen een kans geven om meer ervaring op te doen. Aansluitend bij deze producties worden er telkens workshops aangeboden, die begeleid worden door de uitvoerende kunstenaars.

Basis:

Het product van ieder atelier vindt zijn oorsprong in een vraag of een bepaalde nood uit de buurt. Gedurende het proces wordt de buurtbewoner, de participant, zoveel mogelijk betrokken en geconsulteerd.

Over onze doelgroep:

Wij richten ons tot een zeer ruim publiek vanaf 2 jaar tot 99, met bijzondere aandacht voor kansarmen en achtergestelde wijken. Het profiel van onze deelnemers is heel divers een kleine minderheid zijn participanten van Belgische origine. Het leeuwenaandeel bestaat uit nieuwe Belgen en mensen van allochtone afkomst. Binnen deze doelgroep richten wij ons tot talrijke steuntrekkenden. Het Nederlands is voor de meeste participanten een 3de taal.

Jong begonnen is half gewonnen

Beeldenstorm was al geruime tijd bezig met de organisatie van tal van muzische initiatieven in het Brusselse toen vanuit Elmer Zuid de vraag opdook om ook voor hun peuters een activiteit in te richten. We besloten om de kinderen regelmatig in onze ateliers te ontvangen, een andere omgeving waar veel te verkennen valt. De mini-trip naar Beeldenstorm, voor een volwassene ogenschijnlijk een alledaagse, onopvallende verplaatsing, werd voor de peuter een echte uitstap. Een vreemde omgeving, een binnentuintje in de stad, kunstwerken her en der verspreid in de ruimte, volwassenen

die in het lokaaltje ernaast zitten te schilderen, de piano, de grote trommen, de grote schildersezels en vooral de lieve meid met krulletjes die gekke pakken aantrok die ze mochten betasten. Voelen, ruiken, zien, beluisteren en vooral doen. Kneden in allerlei gekleurde, geurende deegjes, kleur geven aan zwart-wit, schilderen op muziek, dansen, verkleedpartijtjes. Alles kan en alles mag. Peuters worden telkens ondergedompeld in een sfeer, een muziekje, een verhaal, een doeliedje. De resultaten worden getoond, krijgen aandacht van de ouders, aan de onthaalbalie van de crèche flits een beeldscherm de activiteiten van 'de dag'.

Reproducties van de leukste werkjes krijgen een ereplaats in de grote toegangshal van het gebouw. Want ook dit is belangrijk: het tonen van het werk en de receptie van het werk in de buurt. In de Magreb-cultuur begrijpt men niet steeds het nut van dergelijke activiteiten. In onze naïviteit van het eerste uur dachten we een tiental jaar geleden, dat de crea-werkjes van kinderen bij hun thuiskomst enthousiast onthaald zouden worden. Tot onze verbazing vonden we echter 100 meter van onze deur talrijke werkjes in de goot. Vele mensen uit de Moslimgemeenschap beschouwen plastische kunst en plastische opvoeding als totaal bijkomstig en bijgevolg te verwaarlozen. Daarbij komt nog dat - weliswaar bij een minderheid - er een zwaar taboe ligt op realistische afbeeldingen: men imiteert Allah's werk niet. De opmerking 'we sturen onze kinderen naar de school om te leren rekenen, lezen en schrijven en niet om te spelen' is een steeds terugkerend argument.

Ons werk omvat dan ook een sensibiliseringsopdracht naar de ouders en de onmiddellijke omgeving omtrent het nut van muzische opvoeding. We nodigen de ouders uit om mee te spelen en dan merken ze dat er om muziek te spelen aardig wat geteld en gedeeld wordt, je kan met dansspasjes meetkundige figuren uitzetten, je kan proberen om de objecten die op de tafel liggen na te tekenen zodat je ze de volgende keer precies op dezelfde manier kan weerleggen, we maken een plan. We leren onze omgeving nauwkeurig te observeren. We durven een lied te zingen voor een publiek, we werken aan ons zelfvertrouwen, we maken kleding, We leren wat groepswork is, we overstijgen rollenpatronen, we schrijven verhalen en vertellen ze in het rusthuis, we verbeteren ons taalgebruik. We maken een film, we delen onze bekommernissen met de buurt. We maken campagnes om onze buurt te verproperen, we promoten gezonde voeding door een affichecampagne bij de plaatselijke kruideniers.

Kort gesteld: we zorgen ervoor dat wat we creëren een plek krijgt in de buurt. We waken er eveneens over dat we de partners motiveren en dat indien we ons richten tot het onderwijs, via brede schoolprojecten en projecten tijdelijke kunstinitiatie, ook de leerkracht en het schoolteam participeren in het project. Een voorbeeld daarvan is onze Vlaggen & Wimpelswerking

Vlaggen & Wimpels

Kinderen en jongeren krijgen vaak een spiegel van hun tekorten voorgehouden. Door die voorgehouden spiegel blokkeert vaak de communicatie. Via expressie proberen we vooreerst te werken aan het zich durven uiten, zich goed leren voelen, creëren, iets 'mooi' maken en meemaken. De begeleidende artiest put zijn inspiratie (onderwerpen) uit het vooropgelegde plan tot het behalen van de eindtermen. Hij brengt die onderwerpen niet alleen naar buiten, naar de buurt, hij gaat er tevens op een artistieke manier mee om binnen de biotoop van de school.

De bedoeling van de opzet 'Vlaggen & Wimpels' is dat leerkrachten en leerlingen op een andere manier naar leerstof kijken: niet via een rechte weg, maar via een omwegje, via het creatieve spel dat de volwassen kunstenaar iedere dag hanteert en waardoor hij zichzelf verrast en plezier vindt in zijn 'werk'.

Creëren = spelen = leren. Deze aanpak zal het zelfvertrouwen van de leerling sterken en zal er eveneens toe leiden dat hij kan omgaan met verscheidenheid. Het opzet is dat de leerling verscheidenheid ervaart als rijkdom. Vanuit sommige autochtone en allochtone gezichtshoeken rusten er heel wat taboes op verschillende kunstvormen. Deze taboes zijn vaak geïnspireerd door onwetendheid, religieuze overwegingen of vooroordelen. Door vergelijking van zeden en gewoonten trachten we een dialoog op gang te brengen en bouwen we aan een compromis. Vanuit dit compromis proberen we grenzen te verleggen en gaan we communiceren over kunst en haar beweegredes. We hebben oog voor verscheidenheid en minderheden dienen een evenwicht te vinden in het 'gelijk' (sic) van de grote meerderheid. We hebben aandacht voor de buurt en haar bewoners. We werken aan de multiculturele brede school.

Brusselverkenning is constant aanwezig in onze werking

Regelmatig worden er toonmomenten georganiseerd. De aangewende kunstvormen omvatten theater, muziek, film en beeldende kunsten. Er wordt voor geopteerd om die zoveel mogelijk buiten de school te organiseren. Kortfilmmpjes in de polikliniek, bij de dokter, de kapper, boven de kassa van het grootwarenhuis. 'Virtuoze kindersporen thuis', uitleententoonstellingen voor in het kantoor van de

wijkantenne van de politie, voor bedrijven in de buurt. Er wordt geschilderd en geportretteerd in het ouderlingentehuis, het wijkhuis, het sociaal restaurant. Kinderen nemen zelf contact op met de buurt. Ze schrijven brieven, maken reportages en nemen interviews af. 'Kunstwerkjes' krijgen een plaats in een parkoers in samenwerking met gemeentediensten, OCMW's en huisvestingsmaatschappijen. Bij particuliere eigenaars worden gevels gezocht waar werkjes en installaties een bestemming kunnen vinden. De school organiseert audities voor creatieve ouders en buurtbewoners. Via organisaties als 'Brussels Voorrangsbeleid' en 'Huis der Gezinnen' wordt gewerkt aan een begeleidingsproject voor de ouders. Zoals reeds eerder gesteld rekenen we het tot onze opdracht om de ouders bewust te maken van het nut van muzische vorming op school. Samen met de academie voor beeldende kunsten (R.H.O.K.), het buurthuis en de buurtvereniging ontwikkelen we een positieve dynamiek in de wijk. De artistieke ingrepen in de wijk worden geëvalueerd. Jongeren gaan met hun artiesten op zoek naar de mening van de buurtbewoners. De bewoner als portret, als inspirator.

Kunst bloeit!

In het verlengde van deze 'Vlaggen & wimpels'-activiteiten staat het programma 'kunst bloeit!'. Een onderdeel daarvan is het programma 'Spiegelbeeld'. De Brusselse scholengroep kende reeds geruime tijd onze organisatie en besloot om, op voorspraak van de directie van de Kunsthumaniora Laken op een zeer actieve manier te participeren aan ons aanbod. De directeur van de kunsthumaniora, Jurgen Waeyenberg, wist zijn collega's te overtuigen dat een verbetering van het Nederlands op school wel eens beter kon bereikt worden via muzische activiteiten. Men zou dus pogen om in samenwerking met een externe partner, Beeldenstorm, af te wijken van het klassieke denkpatroon om het Nederlands te laten bijspijkeren door een Germanist van dienst.

Tijdens het schooljaar 2006-2007 werden er op voorspraak van Beeldenstorm twee leraars-artiesten aangetrokken. Onder de vleugels van Beeldenstorm werd er een omkadering en een inhoud voor de jongeren uit het secundair onderwijs uitgebouwd. 'Spiegelbeeld', een project waarbij de leerlingen werd gevraagd om de school, haar omgeving en zichzelf een spiegel voor te houden zag het levenslicht. Het project werd gunstig onthaald in een 12-tal scholen van deze scholengroep toch diende men waakzaam te zijn voor een aantal valkuilen. Valkuilen die we tijdens ons parkoers door een goede communicatie trachten te ontwijken:

- In dergelijke projecten zijn de afspraken met de directie vaak niet doorgedrongen bij het leerkrachtenteam. (De directie wil wel maar het team sluit niet aan) vandaar dat we opteren voor een 75% regeling.
- Sommigen beschouwen dergelijke projectweken nog te zeer als een invuloefening, een alternatief voor zij die thuisblijven van de GWP (geïntegreerde werkperiode).
- Sommige leerkrachten zien ons als gesneden brood en profiteren van onze interventie om administratieve en andere 'tekorten' bij te werken.
- We stellen vast dat in de Brusselse scholen weinig personeel effectief woont in Brussel, het sociaal leven van de leerkracht ontplooit zich elders. Vandaar veel aarzelingen tot participatie in het Brussels verhaal.
- We stellen vast dat in het Brede School verhaal, waarbij men onder andere doelt op een inmenging in het buurt en het verenigingsleven, de buurman wel eens die andere taal spreekt die we net niet willen aanwenden op school.

Beletterd en betekend

2006 werd er binnen het Beeldenstormteam een zelfevaluatie georganiseerd met betrekking tot onze kunsteducatieve activiteiten. De conclusie van het gesneden brood zette ons aan het denken en zo werd 'beletterd en betekend' opgestart. Een denktank en hotline waarbij we via kapstokverhalen, de leerkracht willen aanzetten om vooral 'zelf' het artistieke heft in handen te nemen. Drie verhalen zagen het levenslicht: 'Kleurenbeest' voor de kleuters, 'Miss Rotzooi' voor het basisonderwijs en 'de familie Bobolski' voor het secundair. 'Miss Rotzooi' en 'Kleurenbeest' worden opgestart tijdens het schooljaar 2007/2008. 'Bobolski' is in voorbereidingsfase. Alle projecten worden naast verhaal- en beeldmateriaal vergezeld van een methodeschrift dat echter zodanig is samengesteld dat de leerkracht zeer veel ruimte krijgt voor een eigen invulling. Tijdens bezoekenmomenten van onze begeleidende artiesten en via de website worden de invullingen van de projecten die gelijktijdig lopen in verschillende scholen aan elkaar uitgewisseld, onze webdesk staat paraat met raad en daad.

Over de werkplek

Ruime aandacht dient men te besteden aan de esthetische kwaliteit van deze omgeving. Confronteer kinderen met kunst: beeldhouwwerk, schilderijen, fotomateriaal moet prominent aanwezig zijn. Beeldenstorm was een voormalige gemeenteschool. Alle schoolborden werden verwijderd en TL

verlichting werd grotendeels vervangen door warmer licht. Schoolbankjes werden geweerd en huiselijk meubilair werd binnengebracht. De straatgevel werd bebloemd, de binnenkoer stemmig ingericht. 'Orde in mijn huis is orde in mijn hoofd'. Zorg voor een onberispelijke hygiëne. Beeldenstorm telt een 12-tal medewerkers op een beperkte ruimte. Materialen dient men te beheren, aandacht voor veiligheid op de werkvloer.

Profiel van de begeleidende kunstenaar:

De artiest is een inspirator, een begeleider en manager, hij moet via zijn medium op een diplomatische manier compromissen tussen de verschillende doelgroepen tot stand brengen met oog en respect voor ieders cultuurgebonden eigenheid. Hij/zij waakt erover dat het niet de overheersende cultuur is die het beleid bepaalt, maar dat éénieder vanuit zijn originele elementen kan bijdragen die leiden tot een plek waar iedereen zich goed voelt. De kunstenaar wordt aangeworven op naam en op faam, hij dient een curriculum voor te leggen waarin zowel zijn artistieke als zijn sociale capaciteiten bewezen worden. Vaak is de aanwerving een gevolg van de samenwerking met een bepaalde kunstenaar via één van onze talrijke deelprojecten.

*Uiteenzetting gehouden tijdens de infosessie 'Kunsteducatie in het Brusselse onderwijs'
06/06/2007*